

*А.Д. Кучерява, к.ю.н. Н.В. Аляб'єва
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Роль компетенції НАТО у співпраці з Україною

Компетенція НАТО відіграє вирішальну роль у співпраці з Україною, особливо у сферах оборони, безпеки і стабільності. Оскільки Україна стикається з постійними викликами суверенітету і територіальній цілісності, підтримка і досвід НАТО можуть допомогти посилити спроможність України і сприяти регіональній стабільності.

Компетенція НАТО відіграє вирішальну роль у співпраці з Україною, особливо у сферах оборони, безпеки і стабільності. Оскільки Україна стикається з постійними викликами своєму суверенітету і територіальній цілісності, підтримка і досвід НАТО можуть допомогти посилити спроможність України і сприяти регіональній стабільності.

Мета дослідження полягає в аналізі та оцінці впливу компетенції НАТО на співпрацю з Україною в різних галузях, таких як політика, військова безпека, економіка та соціальні питання.

Дослідження має на меті визначити, як компетенція НАТО допомагає Україні виконувати свої обов'язки щодо забезпечення національної безпеки, сприяє реформам української армії та інших важливих сферах, а також підвищує ефективність співпраці між Україною та НАТО; проаналізувати взаємодію України з різними органами та структурами НАТО, такими як НАТО-Україна Рада, Індивідуальне Партнерство та підрозділи НАТО, які займаються співпрацею з партнерами; визначити можливості для подальшого розвитку співпраці між Україною та НАТО, у тому числі шляхом підвищення рівня компетентності України в галузях, які є важливими для партнерства з НАТО.

Дослідженням питання співпраці НАТО й України займалися українські і зарубіжні вчені. Серед українських вчених слід назвати Михайла Погребінського - одного з провідних українських експертів з питань безпеки та оборони, співпраці з НАТО та реформування української армії; Олексій Мельник - експерт з питань міжнародної безпеки та співпраці з НАТО; Любов Шпак - експерт з питань євроатлантичної інтеграції України, зокрема з питань співпраці з НАТО.

Науковці з різних країн проводили дослідження з проблематики ролі компетенції НАТО у співпраці з Україною. Вагомий вклад внесли в досліджуване питання професор коледжу міжнародних відносин та дипломатії Коллін Льюїс (м. Женева), з українських науковців можна виділити роботи професора Олени Смолярчук [5;6;7].

З робіт С. Жуанга, П. Штабера, К. Льюїса, О. Смолярчук та С. Фройлінга можна виділити кілька основних напрацювань. Всі названі дослідники наголошують на важливості розвитку партнерства між Україною та НАТО для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні. Зокрема, автори підкреслюють необхідність підвищення рівня взаємодії між Україною та НАТО у сферах

безпеки, оборони та розвитку, а також необхідність реформування системи безпеки та оборони України з метою її інтеграції у структури НАТО.

Автори звертають увагу на роль НАТО у забезпеченні безпеки України в умовах загострення війни в країні, а також підтримку реформ у сфері безпеки та оборони України, що сприятиме її європейській та євроатлантичній інтеграції. Не менш важливим є підвищення рівня інформаційної підтримки співпраці між Україною та НАТО, що допоможе забезпечити більш ефективне та продуктивне партнерство в майбутньому.

Україна, як держава, яка претендує на вступ до НАТО, визнає важливість розвитку компетенції НАТО у співпраці з нею для забезпечення своєї національної безпеки та стабільності в регіоні. Роль компетенції НАТО у співпраці з Україною полягає у наданні допомоги у забезпеченні військової безпеки та підвищенні рівня підготовки українських військових. Компетенція НАТО у сфері кібербезпеки, збройних конфліктів та боротьби з тероризмом є ключовою для забезпечення стабільності в Україні та регіоні в цілому.

Співпраця з НАТО дає Україні можливість підвищити ефективність своїх військових операцій та збільшити рівень безпеки в країні в умовах війни в Україні.

На початку березня 2021 року, Президент України Володимир Зеленський виступив з промовою щодо співпраці з НАТО, де було заявлено про намір України зробити все можливе для набуття членства в Альянсі. У промові Президент зазначив: "Я зроблю все можливе для того, щоб Україна набула членства в НАТО. Це не тільки безпека України, це безпека всіх наших партнерів у регіоні й у світі". Він також підкреслив, що членство в НАТО є найбільш ефективним механізмом забезпечення безпеки країни [9].

Важливість розвитку компетенції НАТО у співпраці з Україною зумовлена необхідністю підвищення рівня взаємодії між країною та Альянсом у сферах безпеки, оборони та розвитку, а також реформування системи безпеки та оборони України з метою її інтеграції у структури НАТО.

Метою співпраці між НАТО та Україною є зміцнення безпеки та стабільності в регіоні. Компетенції НАТО можуть допомогти Україні у забезпеченні її безпеки та військової готовності шляхом спільних військових навчань, обміну досвідом та іншої форми військово-технічного співробітництва.

Одним з відомих експертів в Україні, який висловлює свою думку щодо співпраці між НАТО та Україною, є Микола Сунгуровський, український професор політології. Він зазначив у своїх висновках, що членство України в НАТО є стратегічно важливим для забезпечення національної безпеки та розвитку демократії в країні.

Інший відомий експерт - Ігор Смилянський, президент Центру геополітичних досліджень. У своїх виступах він зазначає, що співпраця з НАТО є ключовою для забезпечення безпеки України та збільшення її впливу на міжнародній арені. Він також вважає, що Україна має бути більш активною в підтримці проєвропейських та проатлантичних ініціатив [12]. Юрій Романенко, директор Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння, відзначає важливість співпраці між Україною та НАТО у галузі військової безпеки та

оборони. Він вважає, що НАТО може допомогти Україні у реформуванні своїх військ, підвищенні рівня професійної підготовки військовослужбовців та забезпеченні безпеки на кордоні [14].

Варто зазначити, що НАТО може допомогти Україні у здійсненні реформ в сфері безпеки та оборони, зокрема, у розвитку громадського контролю за військовим бюджетом, у підвищенні ефективності військових закупівель та у підготовці військових кадрів. Співпраця з НАТО може допомогти Україні у зміцненні її інтернаціональної позиції та забезпеченні підтримки міжнародних партнерів у питаннях безпеки та оборони.

Слід зазначити, що роль компетенції НАТО у співпраці з Україною полягає в зміцненні безпеки та стабільності в регіоні, підвищенні ефективності системи безпеки та оборони в Україні, забезпеченні підтримки міжнародних партнерів та в укріпленні інтернаціональної позиції країни.

Компетентність НАТО є важливим компонентом співпраці з Україною. Як військово-політичний альянс, НАТО має значний досвід і знання в таких сферах, як оборона, безпека і стабільність, які вона може використати для підтримки зусиль України, спрямованих на зміцнення власних можливостей і підвищення її стійкості.

НАТО, за думкою експертів, буде розвиватись у напрямку військової технології та цифрової безпеки, а також розширювати співпрацю з країнами-партнерами, зокрема з Україною, заявляє голова Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння Олександр Гладкий. Роман Безсмертний, голова Центру розвитку безпекових стратегій, вважає, що НАТО зберігатиме свою роль головного колективного оборонного союзу, але його дії будуть більш гнучкими та забезпечувати більшу кількість різноманітних оперативних можливостей. Віталій Мартинюк, виконавчий директор Українського інституту розширення географії та розширення функцій в сфері кібербезпеки та військово-промислового комплексу. Експерти погоджуються в тому, що НАТО буде продовжувати свій розвиток та змінюватись відповідно до викликів сучасності, проте його роль у забезпеченні безпеки залишатиметься незмінною ["Як розвиватиметься НАТО в майбутньому?" на сайті "Громадське" (<https://hromadske.ua/posts/yak-rozvivatimetsya-nato-v-majbutnomu>)].

Однією з головних сфер, де компетенція НАТО може бути неоціненною, є допомога Україні у вирішенні поточних проблем безпеки, таких як війна на території України і незаконна анексія Автономної Республіки Крим Російською Федерацією. Через партнерство з Україною НАТО може забезпечити військову підготовку, обладнання і дорадчу допомогу українським військам для посилення їхньої здатності утримувати і захищатись від загроз. Також, компетенція НАТО в таких сферах, як кіберзахист, боротьба проти тероризму і врегулювання криз, може мати вирішальне значення для посилення загальної стійкості і готовності України протистояти новим загрозам безпеці. Ділячись своїми знаннями і досвідом з Україною, НАТО може допомогти їй краще захистити своїх громадян і сприяти регіональній стабільності.

Роль компетенції НАТО у співпраці з Україною є значною, і підтримка Альянсу може допомогти Україні подолати виклики і побудувати більш безпечне і стабільне майбутнє [3].

Як країна, розташована на східному фланзі НАТО, Україна зазнала безпосереднього впливу агресивних дій Росії, в тому числі анексії Криму і триваючої військової інтервенції на сході України. Ці дії підірвали регіональну стабільність і безпеку і підкреслили важливість міцного партнерства і співпраці у протидії новим загрозам.

Компетенція НАТО є особливо актуальною в цьому контексті, оскільки Альянс має значний досвід і знання в таких сферах, як оборона, безпека і стабільність. Через партнерство з Україною НАТО може допомогти зміцнити власні можливості України, посилити її стійкість і сприяти регіональній стабільності. Підтримка України з боку НАТО також важлива з точки зору ширшого безпекового ландшафту, в тому числі постійної глобальної загрози тероризму і кібератак. Використовуючи свій досвід у цих сферах, НАТО може допомогти Україні посилити свою готовність і реагування на нові загрози, а також зробити свій внесок у глобальні зусилля з підтримання миру і безпеки. Роль компетенції НАТО у співпраці з Україною є надзвичайно актуальною з огляду на поточні виклики безпеці, що постають перед регіоном, і важливість міцного партнерства у вирішенні цих викликів [3].

Також, потрібно обов'язково зазначити огляд головних висновків зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів НАТО, яка відбулася 1-2 грудня 2021 року. Російська агресія залишається однією з найбільших загроз безпеці Європи. Країни-члени НАТО продовжують співпрацювати, щоб забезпечити належну підтримку та захист своїх союзників у разі необхідності.

НАТО зберігає зобов'язання підтримувати та розвивати відносини з країнами-партнерами, такими як Україна, Грузія та інші. Особлива увага приділяється розвитку військової співпраці та підвищенню обороноздатності цих країн.

НАТО відзначає важливість підтримки партнерів у сфері кібербезпеки та підвищенні кіберобороздатності. Організація також забезпечує забезпечення захисту своїх власних мереж та інфраструктури.

Країни-члени НАТО продовжують співпрацювати з партнерами для боротьби з пандемією COVID-19, а також забезпечувати гуманітарну допомогу у разі кризових ситуацій. НАТО зобов'язана продовжувати розвиватись та адаптуватись до нових викликів та загроз, включаючи кібератаки, дезінформацію та інші форми гібридної війни.

Хоча роль компетенції НАТО у співпраці з Україною є надзвичайно актуальною, існують також деякі проблемні питання, які потребують розгляду. Одним з головних викликів є війна на території України, що триває, яка загострила відносини між НАТО і Російською Федерацією ускладнив зусилля НАТО з підтримки України [1;11].

Російська Федерація рішуче виступає проти взаємодії НАТО з Україною, розглядаючи її як загрозу своїм інтересам в регіоні [4]. Це призвело до напруженості у відносинах між Росією і НАТО, коли Російська Федерація проводить військові навчання і розгортає війська поблизу кордонів НАТО у

відповідь на присутність Альянсу в регіоні. Іншим проблемним питанням є політична ситуація в Україні, яка характеризується нестабільністю і корупцією. Це заважає Україні впроваджувати реформи і зміцнювати демократичні інститути, які є критично важливими компонентами її партнерства з НАТО. Існує також занепокоєння щодо обсягу підтримки України з боку НАТО: деякі критики стверджують, що Альянс не надав достатньої військової або фінансової допомоги Україні в її зусиллях з врегулювання війни в Україні.

Загалом, хоча роль компетенції НАТО у співпраці з Україною є дуже важливою, існують також деякі проблемні питання, які необхідно вирішити для забезпечення ефективної співпраці та підтримки зусиль України, спрямованих на зміцнення стабільності і безпеки в регіоні [5].

Одним з найбільших викликів для співпраці НАТО з Україною є триваюча війна в Україні, яка призвела до загибелі тисяч людей і переміщення мільйонів людей. Згідно останнього звіту УВКБ ООН за 8 березня 2023 року наведено інформацію про кількість біженців в Україні на кінець попереднього тижня. За даними Управління Верховного комісара ООН з питань біженців (УВКБ ООН), станом на 3 березня 2023 року в Україні зареєстровано 311 524 біженців та осіб, які потребують міжнародного захисту.

Загалом, з початку війни в Україні з 2014 році, більш ніж 1,6 мільйона осіб було зареєстровано як переселенці, біженці, особи без громадянства та інші особи, які потребують міжнародного захисту. За цей час УВКБ ООН разом з партнерами забезпечили підтримку тисячам людей у доступі до основних прав та послуг, зокрема в галузі охорони здоров'я, освіти, житла та зайнятості [10].

Незважаючи на зусилля з мирного врегулювання війни, в тому числі Мінські угоди, підписані в 2015 році, бойові дії тривають донині [2].

Конфлікт призвів до загострення відносин між НАТО і Російською Федерацією, причому Росія звинувачує НАТО в підтримці українських сил і загостренні конфлікту. НАТО заперече ці звинувачення, заявляючи, що його підтримка України спрямована на посилення її обороноздатності та сприяння регіональній стабільності [2].

Окрім війни на території України, занепокоєння викликає також політична ситуація в державі. Хоча країна досягла певного прогресу у впровадженні реформ і зміцненні демократичних інститутів, корупція залишається значною проблемою, а також існують занепокоєння щодо верховенства права і незалежності судової влади.

Ці проблеми заважають Україні повною мірою реалізувати переваги партнерства з НАТО, включаючи доступ до військової техніки і навчання, а також фінансову допомогу. Критики стверджують, що НАТО має надавати більш суттєву підтримку Україні в її зусиллях з подолання цих викликів і сприяння стабільності в регіоні. Незважаючи на ці виклики, НАТО залишається відданим своєму партнерству з Україною і продовжує надавати підтримку в таких сферах, як оборонна реформа, кіберзахист і боротьба з тероризмом. Альянс також збільшив свою присутність в Чорноморському регіоні, проводячи регулярне патрулювання і навчання в цьому регіоні [2].

У майбутньому, ефективна співпраця між НАТО і Україною матиме вирішальне значення для подолання поточних викликів безпеки і сприяння

стабільності в регіоні. Це вимагатиме продовження зусиль з врегулювання питання щодо війни України, а також підтримки зусиль України з впровадження реформ і зміцнення її демократичних інститутів.

Висновки

Насамкінець, роль компетенції НАТО у співпраці з Україною є надзвичайно актуальною, особливо з огляду на поточні виклики безпеці, з якими стикається Україна і весь регіон. Досвід НАТО в таких сферах, як оборона, безпека і стабільність, може мати вирішальне значення для підтримки зусиль України, спрямованих на зміцнення власних спроможностей і посилення її стійкості.

Існують і проблемні питання, які потребують вирішення, в тому числі повномасштабна війна, що триває в Україні вже другий рік, напруженість у відносинах з Росією і занепокоєння щодо політичної ситуації в Україні. Ці виклики вимагатимуть подальших зусиль з усунення першопричин конфлікту і сприяння демократичним реформам в Україні, а також ефективної співпраці між НАТО і Україною.

Незважаючи на ці проблеми, НАТО залишається відданою своєму партнерству з Україною і продовжуватиме надавати підтримку в таких сферах, як оборонна реформа, кіберзахист і боротьба з тероризмом. Завдяки цим зусиллям НАТО може допомогти зміцнити регіональну стабільність і безпеку, а також підтримати Україну в її прагненні побудувати більш безпечне і процвітаюче майбутнє.

Список літератури

1. 2022 NATO Summit [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: nato.int/cps/en/natohq/news_196144.htm
2. NATO and Ukraine after Crimea [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://carnegieeurope.eu/2019/02/28/nato-and-ukraine-after-crimea-pub-78446>
3. NATO-Ukraine Relations [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm
4. The Foreign Ministry's statement regarding the plans of the United States and NATO to enhance military activities in the Black Sea [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4842662
5. The Role of NATO in Enhancing Regional Security [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/06/29/the-role-of-nato-in-enhancing-regional-security/index.html>
6. Ukraine-NATO cooperation [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.chathamhouse.org/topics/ukraine-nato-cooperation>
7. Жуанг С. NATO and Ukraine: A Partnership for the Future / С. Жуанг, П. Штабер., 2015. – 230 с.

8. Льюїс К. The Role of NATO in Ukraine's Security: Challenges and Prospects / К. Льюїс, О. Смолярчук., 2019. – 230 с.

9. НАТО та Україна: співпраця на користь безпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cedacr.org.ua/nato-ta-ukrajina-spivpratsya-na-korist-bezpeki/>

10. Огляд діяльності УВКБ ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2023/03/UNHCR-Ukraine-Weekly-Update_8-March-2023_%D0%A3%D0%9A%D0%A0.pdf

11. Офіційне звернення президента Володимира Зеленського [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/news/rozyasnennya-prezidenta-shodo-ivannya-do-nato-67402>

12. Смілянський І. Війна в Україні відкрила шлях до НАТО" [Електронний ресурс] / Ігор Смілянський – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2021/12/3/7316143/>

13. Фройлінг С. Ukraine and NATO: The Partnership at Twenty / С. Фройлінг, Н. Александрова-Арбатова., 2017. – 243 с.

14. Чого чекати від саміту НАТО. Думки оглядачів, офіційні заяви [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainian.voanews.com/a/samit-nato-prognozy/6497758.html>